

Par sadarbību ar zāļu ražotājiem

Inta Saprovskā,

Starptautisko inovatīvo farmaceitisko firmu asociācijas un Latvijas Patentbrīvo medikamentu asociācijas Zāļu reklamēšanas Ētikas komisijas priekšsēdētāja, Latvijas Ārsts biedrības speciāliste farmācijas jautājumos

Īsumā

Jau šā gada sākumā informējām par jauna Atklātības kodeksa jeb Kodeksa par informācijas izpaušanu pieņemšanu [1], kas papildināja industrijas jau esošās ētikas normas, lai nodrošinātu farmaceitiskā sektora pilnīgāku caurskatāmību līdztekus 2004. gadā Starptautisko inovatīvo farmaceitisko firmu asociācijas (SIFFA) un 2005. gadā Latvijas Patentbrīvo medikamentu asociācijas (LPMA) pieņemtajam Zāļu reklamēšanas prakses ētikas kodeksam (turpmāk tekstā – Ētikas kodekss).

Šoreiz nedaudz vairāk par **Ētikas kodeksu**. Tas, tāpat kā Atklātības kodekss, lielā mērā sasaucas ar 2011. gada 17. maija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 378 *Zāļu reklamēšanas kārtība un kārtība, kādā zāļu ražotājs ir tiesīgs nodot ārstiem bezmaksas zāļu paraugus*, kas nosaka gan zāļu reklamēšanas kārtību sabiedrībai un speciālistiem un prasības reklāmdevējiem, tostarp zāļu paraugu izplatīšanā [2] un informācijas publicēšanā, gan zāļu reklāmas uzraudzību.

Ētikas kodeksa prasības ir vēl striktākas nekā MK noteikumos Nr. 378 iekļautās, jo industrija apzinās, cik svarīgi ir sniegt precīzu, godīgu un objektīvu informāciju par zālēm, lai varētu saņemt racionālus lēmumus par to lietošanu. Ētikas kodekss iekļaujas vispārējā ES Padomes Direktīvas 2001/83/EC noteiktajā jautājumu lokā, kas atzīst brīvprātīgu, pašregulējošu institūciju – proti, tādas kā SIFFA un LPMA Zāļu reklamēšanas Ētikas komisija – veiktu zāļu reklamēšanas kontroli un jautājumu vai sūdzību gadījumā iespēju vērsties pēc palīdzības pie šādām institūcijām.

Līdz šim Ētikas kodekss tika attiecināts **gan uz receptšu, gan bezreceptšu zālēm**, kas bija atšķirīgi, striktāk, salīdzinot ar Ei-

ropas Farmaceutisko rūpniecību un asociāciju federācijas (EFPIA) Ētikas kodeksā noteikto. Ņemot vērā 2014. gada novembrī veiktos MK noteikumu Nr. 378 grozījumus, šā gada 16. aprīlī zāļu ražotāju asociācijas vienojās, ka Ētikas kodekss turpmāk būs attiecināms **tikai uz receptšu zāļu reklāmu**. Ētikas kodekss nav paredzēts zāļu reklamēšanas ierobežošanai veidā, kas kaitētu godīgai konkurencei, jo tā mērķis ir nodrošināt, lai farmācijas uzņēmumu zāļu reklāma būtu patiesa, nebūtu maldinoša, neradītu interešu konfliktu ar zāļu vairumtirgotājiem, aptieku īpašniekiem, veselības aprūpes speciālistiem un tos apvienojošām nevalstiskām organizācijām, kā arī atbilstu spēkā esošiem tiesību aktiem.

Par spīti veiktajiem grozījumiem Ētikas kodeksā, attiecinot to tikai uz receptšu zālēm, joprojām spēkā ir jau kopš 2014. gada 1. janvāra noteiktās Ētikas kodeksa normas, kas **aizliedz zāļu ražotājiem pasniegt jebkāda veida dāvanas veselības aprūpes speciālistiem** (aizliegums par zāļu izrakstīšanu vai izplatīšanu piegādāt, piedāvāt vai apsoltīt materiālo vai cita veida atlīdzību ir ietverts arī MK noteikumos Nr. 378 no 2015. gada 1. janvāra).

Izņēmumi ir tikai divi. Reklamējot zāles, zāļu ražotājs drīkst piegādāt un speciālists drīkst pieņemt tikai informatīvos un izglītojošos materiālus, kā arī medicīniska lietojuma priekšmetus, kas tiešā veidā paredzēti izglītošanai un pacientu aprūpei un neaizstāj tādus priekšmetus, kuriem saskaņā ar normatīvajiem aktiem par obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm vai aptieku darbības noteikumiem jābūt speciālista rīcībā. Reklamējot veselības aprūpes speciālistam tikai **bezreceptšu zāles**, zāļu ražotājs drīkst piegādāt un speciālists drīkst pieņemt arī reklāmas nesējus, uz kuriem izvietota zāļu atgādinājuma reklāma (zāļu oriģinālais vai starptautiskais nepatentētais nosaukums vai preču zīme). Viena materiāla vai priekšmeta vērtība nedrīkst pārsniegt 10 eiro (bez PVN).

Jautājumu gadījumā aicinu sazināties ar Zāļu reklamēšanas ētikas komisiju (e-pasts: etika@siffa.lv vai etika@lpma.lv). Ar zāļu ražotāju ētikas dokumentiem var iepazīties SIFFA un LPMA tīmekļa vietnēs (attiecīgi <http://www.siffa.lv/section/show/19> un <http://www.lpma.lv/?parent=11>).

Literatūra

1. Saprovskā I. Kas ārstiem jāzina par sadarbību ar zāļu ražotājiem. Latvijas Ārsts, 2015, Nr.1, 74.-75.
2. Saprovskā I. Kas ārstiem jāzina par zāļu paraugiem. Latvijas Ārsts, 2015, Nr.3, 92.-93.